

Sistemik Kuramlara Çok Kùltürlü Bakış

Prof. Dr. Serap NAZLI

Kültür nedir?

- Çiğdem Kağıtçıbaşı= İnsan gelişimi kültürün içinde gerçekleşir.
- Kültür, kısaca yaşayış tarzıdır.
- Kültür, bir toplumun öğrenilmiş ve paylaşılan değerler, inançlar, normal ve davranış biçimleridir.

Kültür (Kağıtçıbaşı):

- Geleneksel değerler ve öğrenilmiş kalıpların nesilden nesile aktarılması ..... Kendisini oluşturan parçalar üzerinde etkiye sahip üst düzendir.
- **Aile**, kültürü aktaran birimdir.

Çok kültürlü psikolojik danışma

- Çok kültürlü psikolojik danışma kültürü dikkate alan, kültürel farkındalık temelli sunulan hizmeti tanımlar.
- Danışanın kültürü mü?
- Danışmanın kültürü mü?
- Çok kültürlü psikolojik danışma, farklı kültürel geçmişe sahip bireylerin dünyayı algılama biçimlerini anlayarak, onlara uygun ve duyarlı biçimde destek olunması gerektiğini savunur.
- Bu farklılıklar= Yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi vb.

Çok kültürlü psikolojik danışma

İki bileşenin kültürel farklılıkları:

1. Hizmeti sunan psikolojik danışman
2. Hizmeti alan danışan

YANI = Danışman ve danışanın farklı SED (yaş, cinsiyet, eğitim, meslek vb) dikkate almak çok kültürlü hizmetin temelinde yer alır.

Çok kültürlü AİLE psikolojik danışması

Aile danışmanının;

- **Nitelikleri** (yaş, cinsiyet, yetiştiği normlar vb)
- **Yetkinlikleri** (eğitimi, tecrübesi, temel aldığı kuramlar vb)

Aile kuramları:

- Kuramlar Avrupa-ABD kültürüne dayalıdır.
- Kuramcıların yetiştiği kültürü yansıtır.
- Örneğin batı kültüründe «bireysellik» önemlidir ve bireysellik olgunlaşma olarak ele alınır.
- Toplulukçu kültürlerde bireysellik nasıl algılanır?

Temel sistemik kuramlar

- ABD ve Avrupa'da 1950-70 yılların toplumsal değerlerine göre şekillenmiştir.
- Psikoanalitik kuram etkisi fazladır.
- Psikiyatristler tarafından
- Çoğunlukla «şizofreni» hastaları

Evrensellik ve biriciklik ilkesi

- Aile; tarih boyunca farklı kültürlerde var olmuş ve toplumun temeli olarak değer atfedilmiştir.
- Yani aile, insanlığın ortak değeridir.
- Buna **kültürel evrensellik** denilir.
- Yani her kültüre özgü ayrı kuram geliştirilmez var olan kuram küçük değişimler ile farklı kültürel gruplara uygulanır.
- Ancak; her aile ve ailede her birey biriciktir. Buna dikkat edilmesi de gerekir.
- Buna da **biriciklik ilkesi** denilir.

Gladding önerisi (2015):

1. Ailenin problemi iç mi yoksa dış kaynaklı mı? İç kaynaklı ise köklü kuramlar kullanılabilir.
2. Aile yeterli düzeyde «**amerikanlaşmışsa**» ise geniş yelpazeden kuramlar kullanılabilir.
3. Aile acil çözüm bekliyorsa kısa süreli çözüm odaklı yaklaşımlar kullanılabilir.
4. Aile problemini çözmek için neler yaptı ise ona göre karar verilir.

VAVİEN filminin analizi

- Senaryosu Engin Günaydın tarafından yazılmıştır
- 2009 yılında vizyona girdi
- Tokat Erbaa ilçesinde
- Üç kişilik çekirdek aile yapısı
- Filmin ilk 30 dk. Temel sistemik kuramlara göre analiz edelim

Vavien karakterleri

- Baba Celal küçük esnaf
- Anne Sevilay ev hanımı
- Mesut öğrenci
- Amca ve komşu
- Geleneksel yapıda çekirdek aile
- Sevilay milletvekili ile huzur evi yapımı
- Celal pavyonda Sibel ile ilişki kurmaya çabalıyor
- Sevilay'ın babası Almanya'da ve ona her ay para gönderiyor ve eşinden saklamasını istiyor.

Psikoanalitik aile terapisi (Bowen)

- Geçmiř transaksiyonel kalıplar
- Üç sistem (heyecansal-duygusal-zihinsel sistem)
- Benlięe farklılaşma
- Üçgen
- Kuřaklar arası aktarım

Yapısal Aile Terapisi (Minuchin)

- Aile yapısı (roller, kurallar, hiyerarşi)
- Alt sistemler ve sınırlar
- Ailenin iki temel özelliği (Eşler birbirini tamamlar ve hiyerarşi)
- Güç-gruplaşma ve koalisyon
- Ailenin sosyal çevresi ile etkileşimi
- Çocukların gelişimi için ortam hazırlanması

Stratejik aile yapısı

- İletişim (çifte bağ)
- Döngüsel nedensellik
- Hiyerarşi (kültüre göre)
- Aile işlevselliği
- Yaşam döngüsü

İnsancıl Aile Terapisi

- Ailenin atmosferi
- Duygu ve düşüncelerin iletilebilmesi
- Duygusal ölüm
- Bireysel gelişim desteklenmesi
- Kendini geliştirme
- Benlik saygısı, kendilik değeri
- İletişim tarzı: Suçlayıcı, alttan alan, akılcı, patavatsız

Kaynak:

- Nazlı, S. (2022). Çok kültürlü aile psikolojik danışması bağlamında sistemik kuramların değerlendirilmesi: Vavien filmi analizi. *Aile Psikolojik Danışmanlığı Dergisi*. 5, 2, 1-34, <https://doi.org/10.58434/apdad.1213967>

